

КАНЦЭПТУАЛЬНЫ ФЕНОМЕН У ЗАГАЛОЎКАХ «НАСТАЎНІЦКАЙ ГАЗЕТЫ»

Друкаваныя сродкі масавай інфармацыі вызначаюцца сёння сваёй разнастайнасцю і шматпланавасцю. Сярод іх асаблівае месца займаюць тыя, якія падпарадкаваны мэце адлюстравання пэўнай сферы жыцця. Найбольш тыповым прыкладам у гэтым плане можа служыць «Настаўніцкая газета» – выданне асветнікаў Рэспублікі Беларусь. Два асноўныя канцэпты пакладзены ў аснову зместу яе матэрыялаў – адукацыя і выхаванне. Пры гэтым мы не ўлічваем іншых інфармацыйных і аналітычных артыкулаў грамадска-палітычнага зместу, змешчаных на старонках газеты.

Аператыўнасць і дакладнасць у падачы інфармацыі, уздзеянне на адрасата – галоўныя задачы публіцыстычнага стылю, вырашэнне якіх дасягаецца рознымі шляхамі. Адзін з гэтых шляхоў – цікавы, кідкі, змястоўны загалолак матэрыялу. У друкаваных СМІ цікавы загалолак – гэта адзін з найважнейшых складнікаў творчай працы журналіста, паказчык яго прафесіяналізму. У загалоўку адлюстроўваецца квінтэсэнцыя ўсяго творчага пошуку аўтара, сутнасць, змест, камунікатыўная зададзенасць і прызначанасць публіцыстычнага тэксту.

Загалолак у «Настаўніцкай газеце» абумоўлены канцэптуальным феноменам экстралінгвістычнага характару. «Працэс пазнання тэксту, яго вытворчасці, планавання, праектавання і разумення грунтуецца на асноўным пастулаце медыя-тэкставай рэалізацыі – цесная звязанасць і замацаванасць за вер-

бальным актам сацыяльных дзеянняў. Журналісцкі тэкст можа адпавядаць ці не адпавядаць пэўным правілам пабудовы, сістэмнасці паводзін моўнага факта ў складаным цэлым, але ён заўсёды павінен мець арсенал ключавых камунікатыўных кампазітаў, скіроўваючых яго на існасць, прызначанасць свайго існавання. Такімі камунікатыўнымі кампазітамі з'яўляюцца знешнелінгвістычныя фактары функцыянальнай накіраванасці СМІ», адзначае прафесар В.І.Іўчанкаў [1, с. 118]. Тэкст у «Настаўніцкай газеце» мае вектарную функцыянальную скіраванасць на канцэпты адукацыі і выхавання, што выяўляецца яскрава і ў загаловачным комплексе газеты.

Прааналізаваныя загаловкі артыкулаў у «Настаўніцкай газеце» за ліпень-жнівень 2012 года тэматычна можна аб'яднаць у тры групы. Першая адлюстроўвае адукацыйны канцэпт і звязана з асаблівасцямі выкладання асобных прадметаў, метадычнымі парадамі, забеспячэннем вучэбнага працэсу, абмена вопытамі, знаходкамі і дасягненнямі ў галіне адукацыі, арганізацыйнымі пытаннямі сістэмы адукацыі: *Эфект бліскавіцы, або Як павысіць хуткасць чытання малодшых школьнікаў; Новыя вучэбныя дапаможнікі да першага верасня і на перспектыву; Вучнёўскія паліцы і настаўніцкія шафы будуць запоўнены; Даследуючы вучэбны матэрыял і сябе; С орфографией на «ты»; Факультатыў пачынаецца з урока; У сінхроннай сістэме; Напрамак на плюралінгвізм; Праектуем дзейнасць вучня; Патрапіць у казку з самага парога; Эфектыўныя навацыі; Заканамерны вынік работы над якасцю; Каб нечаму навучыць, найперш трэба ведаць гэта самому; Размаўляць па-англійску вучыць ... рознакаляровы рамонак; Адукацыйныя ініцыятывы і творчая актыўнасць вызначаюць работу пінскіх педагогаў; Павысіць пісьменнасць дапаможа камп'ютар ... а картаграфічныя ўменні сфарміруе мультымедыйны падручнік; Каб вучыць было лёгка, а вучыцца цікава; Пазнаваць жыццё праз гукі музыкі; Спасціжэнне жывой іншамовнай рэчаіснасці; Мэта – высокі вынік; Выкарыстаць асаблівасці аўтычнага дзіцяці для яго навучання; Чаму трэба вучыць у школе?; Калі актыўнасць настаўніка саступае месца актыўнасці вучняў; Пра надвор'е раскажа дзяжурны,*

або Як вучнёўская аўтаномія дапамагае вывучаць англійскую мову; Арыентацыя на рэгулярнасць; Урок як педагагічны твор; Выхоўваем будучых Архімедаў.

Сярод прыведзеных загалоўкаў можна адзначыць два з непразрыстай матывацыяй і не зусім апраўданыя камунікатыўнай сітуацыяй: *У сінхроннай сістэме і Арыентацыя на рэгулярнасць. У першым выпадку размова ў артыкуле ідзе пра развіццё творчых здольнасцей вучняў шляхам дыферэнцыяцыі навучання, а ў другім – пра сістэмнае вывучэнне замежнай мовы. Да станоўчых момантаў усёй першай (самай шматлікай) групы загалоўкаў можна аднесці іх аўтэнтычнасць і мінімалізацыю інтэртэкстуальнасці.*

Другую групу складаюць загалоўкі паводле выхаваўчага канцэпту: *Скарбы горада Алімпіума; Калі стыне памяць – стыне і сэрца; Духоўныя святыні Беларусі; Калі ажываюць фарбы; Небяспечнае лета; Футбольныя кнікулы працягваюцца; Адміністрацыйных мер недастаткова; Афійцэры КДБ – дзецям; Даеш адпачынак «без аганьку»; Што такое водпуск? Гэта лета!; Усёй школай – «на дачу»; «Ордэн дзяцей» у свеце дарослых; Шукаюць важатых. Шукае міліцыя...; Лета ў запарку; Рэальным справам – самы час; Птушкі, якія прылятаюць са Светлагорска; Як адмяніць «свята непаслухмянасці»; Пад стрэхамі продкаў; Выхаваць мастака; Кабінет – музей – цэнтр выхавання; Быць ці не быць? Піць ці не піць? Нарадзіць ці не нарадзіць?; Памяць пра лета – на ўсё жыццё!; Хата з мамінай душой; Наш адказ Лондану. Гэтая група загалоўкаў у параўнанні з першай характарызуецца большай ступенню вобразнасці і эмацыянальнасці, інтэртэкстуальнасці.*

Трэцяя група – гэтыя загалоўкі, што адлюстроўваюць інфармацыйны канцэпт у галіне асветы. Гэта паведамленні пра спаборніцтвы, алімпіяды, сустрэчы, дамовы і г. д.: *Школьныя кірмашы прывабліваюць пакупнікоў скідкамі і акцыямі; Развіваць узаемавыгадную інтэграцыю; Беларусь і Кітай запрашаюць вучыцца і адпачываць; Міністэрства адукацыі паведамляе; Польшкія настаўнікі павышаюць кваліфікацыю ў Беларусі; Вось такія яны, краязнаўцы; Душэўны фестываль і канструктыўны кангрэс; Сустрэча ў сучасным фармаце;*

Тры стыпендыі на навучанне ў Оксфардзе; Выглядалі годна; Аб'яднанне сельскіх публічных і школьных бібліятэк працягваецца і іншыя. У гэтай шматлікай групе загаловаў назіраецца пэўная кампазіцыйная аднастайнасць і стандартнасць, што абумоўлена месцам і задачамі тэксту.

Такім чынам, канцэптуальны феномен у заглаўках «Настаўніцкай газеты» ўвасоблены ў трох тэматычных групах заглаўкаў, кожная з якіх мае свае асаблівасці.

Літаратура

1. Іўчанкаў, В.І. Дыскурс беларускіх СМІ. Арганізацыя публіцыстычнага тэксту / В.І. Іўчанкаў. – Мінск: БДУ, 2003. – 257 с.